

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

МОДЕРНІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ У ГЛОБАЛЬНОМУ ВИМІРІ БЕЗПЕКИ СОЦІАЛЬНО-ТУРБУЛЕНТНОГО СВІТУ

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
МІЖНАРОДНА АСОЦІАЦІЯ РЕКТОРІВ ПЕДАГОГІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ ЄВРОПИ
БЛАГОДІЙНИЙ ФОНД ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКОГО ПАРТНЕРСТВА

МОДЕРНІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ У ГЛОБАЛЬНОМУ ВИМІРІ БЕЗПЕКИ СОЦІАЛЬНО-ТУРБУЛЕНТНОГО СВІТУ

**МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНОГО ФОРУМУ**

...

16 ЛЮТОГО 2023

Київ
Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова
2023

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
(протокол № 2 від 26 січня 2023 року)*

За загальною редакцією академіка В. П. Андрущенко

Редакційна колегія:

- Віктор Андрущенко* – в. о. ректора УДУ імені Михайла Драгоманова
(голова редакційної колегії);
- Лешек Корпоровіч* – професор Ягеллонського університету (Республіка Польща);
- Роман Вернидуб* – проректор з навчально-методичної роботи
УДУ імені Михайла Драгоманова (заступник голови редакційної колегії);
- Григорій Торбін* – проректор з наукової роботи УДУ імені Михайла Драгоманова
(заступник голови редакційної колегії);
- Павло Горінов* – в. о. директора навчально-наукового інституту права
УДУ імені Михайла Драгоманова;
- Володимир Євтух* – декан факультету соціально-політичних наук
УДУ імені Михайла Драгоманова;
- Юрій Кондратьєв* – директор Міждисциплінарного центру складних систем
УДУ імені Михайла Драгоманова;
- Микола Кириченко* – директор Державного закладу вищої освіти
«Університет менеджменту освіти» НАПН України;
- Лариса Лук'янова* – директор Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих
імені Івана Зязюна НАПН України;
- Наталія Мозгова* – завідувач кафедри філософії УДУ імені Михайла Драгоманова;
- Тарас Олефіренко* – декан педагогічного факультету УДУ імені Михайла Драгоманова;
- Василь Федоришин* – декан факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського
УДУ імені Михайла Драгоманова;
- Сергій Русаков* – директор навчально-наукового інституту філософії
та освітньої політики УДУ імені Михайла Драгоманова;
- Наталія Титова* – завідувач кафедри професійної освіти УДУ імені Михайла Драгоманова;
- Таміла Новіцька* – директор Центру молодіжної політики УДУ імені Михайла Драгоманова.

М 74

**МОДЕРНІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ У ГЛОБАЛЬНОМУ ВИМІРІ
БЕЗПЕКИ СОЦІАЛЬНО-ТУРБУЛЕНТНОГО СВІТУ : збірник матеріалів міжнародного
форуму / за заг. ред. акад. В. П. Андрущенко. – Київ : Вид-во УДУ імені
Михайла Драгоманова, 2023. – 455 с.**

До збірника увійшли матеріали учасників Міжнародного форуму, де розглядаються актуальні питання стратегічних напрямів пріоритетів галузей наук і знань, зокрема з неперервної освіти та педагогічної інноватики, освітньої політики, публічного управління та громадського самоврядування.

Матеріали збірника можуть бути використані науковцями, практиками, здобувачами вищої освіти в галузі філософії, політології, управління, психології, педагогіки та дотичних до них наук.

УДК 37.018-048.35:316.32-049.5(082)

DOI: <https://doi.org/10.31392/conf.UDU.2023.16.02>

© Автори статей, 2023

© Редакційна колегія, 2023

© Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2023

педагогічних текстів на предмет діагностування термінологічних запозичень та інновацій тощо).

Стадія лексико-семантичного моделювання потребує систематизації педагогічної термінології на основі класифікації й аналітичного групування, окреслення поняттєво-термінологічних полів з тематичними групами, що об'єднуються в певну поняттєво-термінологічну систему (наприклад, поняттєво-термінологічна група «Процес виховання та його істотні властивості», підсистема «Теорія і практика виховання», поняттєво-термінологічна система «Педагогіка»).

Аналіз своєрідності (тенденцій, мовознавчих і педагогічних детермінант) формування поняттєво-термінологічної системи педагогіки, розвитку структурних ознак, принципів їх формування уможлиблює здійснити лексико-семантичне моделювання: відповідно до категорійно-поняттєвого апарату сучасної педагогіки розробити структурні моделі поняттєво-термінологічних груп означених термінів, визначити й надати тлумачення стійких, умовних, запозичених і нових термінів та понять.

Використана література:

1. Борисов В. Специфіка структурного моделювання термінів сучасної української освіти. Актуальні питання гуманітарних наук : міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка / [редактори-упорядники М. Пантук, А. Душний, І. Зимомря]. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2020. Вип. 30. Том 2. С. 75-80.
2. Кушнірук С. А. Розвиток категорійно-поняттєвого апарату дидактики у педагогічній науці України (20–90-ті рр. ХХ ст.) : дис. ... доктора пед. наук : 13.00.01 / Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, 2019. 714 с.

УДК 374-022.316

Лещенко Н. А.
*кандидат педагогічних наук, старший викладач
кафедри педагогіки педагогічного факультету
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
м. Київ, Україна*

НАВЧАННЯ ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ ЯК ОДИН ІЗ ПРИНЦИПІВ БЕЗПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ

Потреба перегляду професійних стереотипів зумовила реорганізаційні зміни у системі освіти України. Одним із напрямів їх розгортання є розвиток концепції «Навчання протягом усього життя» («Lifelong learning»).

Ідея навчання впродовж життя, як ключова тенденція освіти, висвітлена у доповіді Європейської комісії (2018 р.), Міжвідомчої мережі освіти у надзвичайних ситуаціях (2019 р.) та підкріплена результатами студентських опитувань 2016-2018 рр. [2; 5; 6].

Над актуальністю навчання та освіти дорослих для подальшого розвитку дискутує сучасна міжнародна освітня спільнота. Її прагнення спрямовані на підвищення обізнаності

ключових учасників щодо змін в навчанні та освіті й, відповідно, залученні держави до розгляду даної проблеми.

Міжнародна комісія з майбутнього освіти [3] вивчає окреслене нами питання в контексті підписання нового соціального контракту на освіту, який передбачає вирішення наступних завдань:

- 1) підтвердження права кожної особистості на освіту;
- 2) осмислення навчання впродовж життя як загальної цінності;
- 3) досягнення Цілей сталого розвитку.

Саме оновлення освіти на глобальному рівні, як доводять науковці Інституту освіти впродовж життя ЮНЕСКО, потребує укладання нового соціального договору. В означеному контексті важливе значення надається концепту Lifelong learning. Девід Атчоарена, директор Інституту, підкреслює [3], що навчання протягом усього життя повинно стати пріоритетом на фоні світової рецесії, зростаючої нерівності та кліматичної кризи. Лише безперервна освіта здатна підвищити конкурентоспроможність майбутнього фахівця, його затребуваність на ринку праці, а це, в свою чергу, дозволить перебалансувати відносини в системі «людина-людина», «людина-природа», «людина-техніка».

Відповідаючи на тенденції міжнародної спільноти, Міністерством освіти і науки України розроблено законопроект «Про навчання та освіту дорослих» (2022), в якому основною метою названо завдання формування у дорослих осіб ключових компетентностей, рекомендованих Європейським Союзом як необхідних для освіти впродовж життя. Законопроект пропонує нову ідеологію освіти дорослих, що передбачає реіндустріалізацію всієї системи. Він сприяє задоволенню потреб дорослих в особистому інтелектуальному, культурному і духовному розвитку; формуванню і розвитку культури навчання впродовж життя; здоровому довголіттю, активній участі дорослих у суспільному житті, формуванню і розвитку їхніх громадянських компетентностей; створенню сприятливих умов для економічної активності, здобуття нових освітніх та/або професійних кваліфікацій, забезпечення можливостей для зміни місця роботи, сфери зайнятості, підприємницької діяльності людини протягом життя [4].

Відтак стає зрозумілим, що норми законопроекту фіксують освіту дорослих як окремий складник освіти і окреслюють її суспільну цінність.

Тож, слідуючи ідеї навчання впродовж життя, ми створюємо умови для поглиблення й розширення загальної освіти, професійної компетентності, культури, виховання, громадянської і моральної зрілості індивіда протягом усього життєвого циклу, що і сутністю безперервної освіти.

Використана література:

1. Дзвінчук Д. Роль безперервної освіти в стратегії розвитку людського капіталу. *Вісник Львівського університету*. Серія філос.-політолог. студії. 2020. Випуск 29, С. 53–60.
2. Лещенко Н. А. Формування трансверсальних компетентностей у здобувачів вищої освіти: Європейський досвід. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Українська освіта: аксіологія європейського вибору» для студентів, здобувачів, молодих учених, аспірантів, докторантів, дослідників, викладачів, представників громадянського суспільства. м. Київ, 21–22 жовтня 2021 р. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2021. С. 260-264.
3. Сайт Institute for Lifelong Learning UNESCO. Взято з: <https://www.uil.unesco.org/>
4. Проект Закону України «Про навчання та освіту дорослих» (від 28.02.2022 р.). Взято із: <https://ips.ligazakon.net/document/II07158A?an=2>
5. Council of the European Union. Annex to the Council Recommendation of 22 May 2018 on Key Competences for Lifelong Learning: Key Competences for Lifelong Learning, a European Reference Framework. *Off J Eur Union*, 2018.

6. Leshchenko N. A. The importance of soft skills for the professional development of a future teacher. The role of psychology and pedagogy in the spiritual development of modern society : International scientific conference, July 30–31, Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2022. P. 243-246.

УДК 37.013.2

Луговий В. І.
доктор педагогічних наук,
перший віцепрезидент
Національної академії педагогічних наук України
м. Київ, Україна

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

Авторські дослідження доводять, що педагогічна освіта у широкому її розумінні як підготовка кадрів для всіх ланок освіти посідає центральне місце у сфері освіти, ізоморфно віддзеркалює останню. Відтак, є визначальною в ефективному здійсненні освітньою сферою її головної місії із життєвого розвитку людини, формування конкурентоспроможного людського капіталу.

Разом із освітою в цілому її центральна складова – педагогічна освіта детерміністично модернізується під впливом сучасних викликів. Серед них на підставі огляду актуальних джерел [2-8] насамперед слід виокремити такі:

- інноваційне прискорення й інформаційне ускладнення розвитку людства;
- затребуваність інноваційної і конкурентоспроможної людини;
- актуалізація навчання впродовж життя від народження;
- цифровізація інформації, «кіборгізація життя» (термін вперше вводиться автором)

як синтез фізичної і віртуальної реальностей;

- для України, як і для цивілізованого Світу, це пріоритетно і перемога у війні, розв'язаній РФ, та повоєнне відновлення країни на інноваційній, високоінтелектуальній, високотехнологічній і високомотивованій основі.

Щодо життєвого навчання, то за даними ООН у Світі у 2021 р. середня очікувана тривалість життя становила 71,4 р., з них навчання у провайдерів освіти – 12,8 р., тобто майже 59 років нині народжена людина проведе поза освітою, в основному в дорослому віці. В Україні ці показники відповідно становлять 71,6 р., 15,0 р. і майже 57 років [8, с. 273, 275]. Постає проблема ефективного використання часу в нерівномірно розподіленій по життю освіті з опорою на адекватну педагогічну освіту.

Для категоризації населення з метою його ефективного навчання впродовж життя існують відповідні підходи. Зокрема, Конвенція про права дитини (1989 р., ратифікована в Україні у 1991 р.) визначає дитиною людину віком до 18 р.; Організація економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР, у якій 38 передових країн) у якості дорослих розглядає економічно активне населення віком 25-64 рр.; у світовій практиці також утвердився термін щодо людей третього віку – старше 60 р. (в Україні їх 23 %, у світі 1 млрд) [2, 7]. Це важливо для обрання провідної стратегії / способу освіти / навчання та основного суб'єкта педагогічної дії: мати / батько, вихователь, учитель, викладач, андрагог.